

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Ryńsk na lata 2026 - 2030

Spis treści

Rozdział I. Wstęp

1. Podstawy prawne przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej.
2. Definicje i charakterystyka zjawiska przemocy domowej.
3. Adresaci Programu.
4. Miejsce realizacji Programu.
5. Realizatorzy Programu i czas realizacji.

Rozdział II. Część diagnostyczna

1. Opis problemu przemocy domowej.
2. Zasoby instytucjonalne.
3. Potrzeby w sferze przeciwdziałania przemocy domowej.

Rozdział III. Część programowa

1. Założenia Programowe.
2. Cele, kierunki i wskaźniki Programu.
3. Monitorowanie, sprawozdawczość i wymiana informacji oraz środki finansowe na realizację Programu.

Rozdział I.

1. Podstawy prawne przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej.

Podstawowym aktem prawnym regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673), dalej ustawa.

Ustawa określa:

- 1) zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- 2) zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej;
- 3) zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc domową.

Ustawę stosuje się także w przypadku zagrożenia przemocą domową oraz w przypadku podejrzenia stosowania przemocy domowej.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Ryńsk na lata 2026 - 2030 dalej Program został opracowany w wykonaniu art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy. W myśl art. 6. ust. 2 pkt 2-4 ustawy do zadań własnych gminy należy:

- 1) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 2) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 3) tworzenie zespołu interdyscyplinarnego.

W Programie uwzględniono także akty prawne, które współtworzą system przeciwdziałania przemocy domowej:

- 1) ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 z późn.zm.);
- 2) ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 r. poz. 49);
- 3) ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023 r. poz. 2151);
- 4) ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2025 r. poz. 1153 z późn.zm.);
- 5) ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r. poz. 1939);

- 6) ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2809 z późn.zm.);
- 7) ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 2025 r. poz. 383 z późn.zm.);
- 8) ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 1568 z późn.zm.);
- 9) ustawę z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz.U. z 2024 r. poz. 1802 z późn.zm.);
- 10) uchwałę Nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M.P. z 2023 r. poz. 1232 z późn.zm.).

2. Charakterystyka zjawiska przemocy

Od 22 czerwca 2023 r. przez przemoc domową rozumie się: *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:*

- 1) *narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia;*
- 2) *naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną;*
- 3) *powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę;*
- 4) *ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej;*
- 5) *istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej” (art. 2 ust. 1 pkt 1).*

Ponadto w myśl ustawowej definicji przez osobę doznającą przemocy domowej należy rozumieć:

- 1) *małżonka, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków;*
- 2) *wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków;*
- 3) *rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków;*
- 4) *osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków;*
- 5) *osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków;*
- 6) *osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków;*
- 7) *osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania;*
- 8) *małoletniego (również będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej)*

wobec których jest stosowana przemoc domowa.

Świadkiem przemocy domowej jest osoba, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Osoba stosująca przemoc domową to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których mowa powyżej.

Obecnie obowiązujące rozwiązania prawne, zawarte w procedurze „Niebieskiej Karty”¹ dalej także „NK, nie wymagają zgody osoby doznającej przemocy domowej, ani osoby stosującej przemoc domową na prowadzenie NK. Wprowadzono zasadę realizacji NK, według miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej. Obowiązkiem GDP (grupy diagnostyczno-pomocowej) będzie zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury NK pod jej nieobecność. Wprowadzono zasadę, że jeżeli

¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870 z późn. zm.).

realizacja procedury NK napotyka trudności, każdemu członkowi GDP przysługuje prawo wystąpienia do wojewody z wnioskiem o wskazanie innej gminy właściwej. Zakończenie procedury NK następuje w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy lub rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań. Dodatkowo wprowadzono obowiązek monitorowania sytuacji osób uczestniczących w procedurze przez okres 9 miesięcy po jej zakończeniu.

Ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2024 r. poz. 289 z późn. zm.) wprowadziła istotne zmiany mające na celu skuteczniejszą ochronę osób doznających przemocy domowej poprzez rozszerzenie katalogu środków ochrony przez:

- 1) zakaz zbliżania się do osoby doznającej przemocy – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej tej przemocy;
- 2) zakaz kontaktowania się z osobą doznającą przemocy – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy, a także gdy osoba stosująca przemoc domową nęka ją za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość, wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność;
- 3) zakaz wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do którego uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w których zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, oraz przebywania na tym terenie – jeżeli osoba doznająca przemocy domowej uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, uprawia sport lub pracuje.

Wszystkie wskazane wyżej zakazy wobec osoby stosującej przemoc domową będą mogły być wydane przez: Policję na podstawie art. 15aaa ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, a w stosunku do żołnierzy na podstawie art. 18a ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych przez Żandarmerię Wojskową, sąd – w postanowieniu o udzielenie zabezpieczenia lub w postanowieniu o zobowiązaniu do opuszczenia mieszkania lub zakazie zbliżania się do niego, o zakazie zbliżenia się do osoby doznającej przemocy, kontaktowania się z nią, lub wstępu do miejsc, w których ta osoba przebywa. Zakazy do których wydania uprawniona jest Policja lub Żandarmeria Wojskowa tracą moc po upływie 14 dni od dnia ich wydania, chyba że sąd udzielił zabezpieczenia, którym zostały one przedłużone. Przy obliczaniu terminu nie uwzględnia się dnia, w którym zakazy zostały wydane. Zakazy tracą także moc, w przypadku, gdy po ich wydaniu wobec osoby stosującej przemoc domową zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. Policjant może wydać nakaz opuszczenia mieszkania, a także każdy z pozostałych zakazów (które mogą być zastosowane łącznie):

- 1) podczas interwencji podjętej we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu lub
- 2) w związku z powzięciem informacji o stosowaniu przemocy domowej, w szczególności zgłoszenia przez:
 - osobę doznającą przemocy domowej lub
 - kuratora sądowego lub pracownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, w związku z wykonywaniem ustawowych obowiązków.

Co istotne Żandarmerii Wojskowej przyznano uprawnienia analogiczne do przysługujących Policji w odniesieniu do osób stosujących przemoc domową, które są żołnierzami pełniącymi czynną służbę wojskową. Jeśli natomiast wobec takich osób ze swoich uprawnień skorzysta Policja, jest zobowiązana niezwłocznie zawiadomić właściwą jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej.

Osoba doznająca przemocy domowej może wystąpić do sądu z wnioskiem o:

- 1) zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;
- 2) wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;

- 3) zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej;
- 4) zakazu kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej;
- 5) zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie.

Sąd rozpoznaje sprawę w postępowaniu nieprocesowym i orzeka po przeprowadzeniu rozprawy. Kodeks postępowania cywilnego nakłada na sąd obowiązek szybkiego rozpoznania sprawy. Sąd orzeka w terminie jednego miesiąca od dnia wniesienia wniosku. W przypadku wniesienia apelacji, sąd drugiej instancji orzeka w terminie jednego miesiąca od przedstawienia akt sprawy przez sąd pierwszej instancji wraz z apelacją.

Sąd uwzględniając wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, wskazuje w postanowieniu obszar, który osoba stosująca przemoc domową ma opuścić i na którym nie może przebywać, lub odległość od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc domową jest obowiązana zachować. Sąd uwzględniając wniosek o wydanie zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej, wskazuje w postanowieniu wyrażoną w metrach odległość, na którą osoba stosująca przemoc domową nie może zbliżyć się do osoby doznającej tej przemocy.

Sąd uwzględniając wniosek o wydanie zakazu kontaktowania się z pełnoletnią osobą doznającą przemocy domowej, na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności, może w postanowieniu określić dopuszczalne sposoby kontaktowania się oraz ich zakres, mając na uwadze bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy domowej.

Postanowienia sądu, o których mowa powyżej oraz postanowienie uwzględniające wniosek o wydanie zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej są skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia. Postanowienia te mogą być uchylane lub zmieniane wskutek zmiany okoliczności sprawy, chociażby były zaskarżone, a nawet prawomocne.

Niestosowanie się do zakazów przez osobę stosującą przemoc domową stanowi wykroczenie. Sprawca podlega karze:

- 1) aresztu (wymierzana w dniach może trwać od 5 do 30 dni);
- 2) ograniczenia wolności (trwa 1 miesiąc; w czasie jej odbywania ukarany nie może bez zgody sądu zmieniać miejsca stałego pobytu; jest obowiązany do wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne; ma obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary), albo
- 3) grzywny do 5000 złotych.

W art. 12a ustawy dodano ust. 4a, 4b oraz ust. 8, co wprowadziło zmiany w procedurze zapewnianiu dziecku ochrony przed przemocą domową przez pracownika socjalnego. Przed podjęciem decyzji o interwencji na podstawie art. 12a ustawy, pracownik socjalny w uzgodnieniu z funkcjonariuszem Policji, a także lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką dokonuje oceny ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka w kwestionariuszu szacowania ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka. W przypadku zapewnienia dziecku ochrony udziela się mu wsparcia psychologa.

Zjawisko przemocy domowej należy zatem analizować przyjmując perspektywę indywidualną, systemową lub społeczną. Perspektywa indywidualna, to spojrzenie przez pryzmat osoby doznającej przemocy lub przez pryzmat osoby stosującej przemoc domową. Perspektywa systemowa to ukazanie możliwych form wsparcia dla osób uwięzionych w przemoc oraz opis metod wsparcia. Natomiast perspektywa społeczna, to odbiór społeczny zjawiska przemocy domowej, postawy członków lokalnej społeczności wobec aktów przemocy. Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie i dotyka rodzin o różnym

statusie społecznym i należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych i szkodliwych społecznie.

Zasadniczo wyróżnia się następujące formy przemocy.

1. Przemoc fizyczna – to forma agresji łącząca się z naruszeniem granic ciała. Jej celem jest zadanie „ofierze” bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia. Przejawia się poprzez: szarpanie, kopanie, popychanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami, przypalanie papierosem, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nieudzielenie niezbędnej pomocy itp.
2. Przemoc psychiczna – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości, wzbudzanie w osobie doznającej przemocy strachu. Ta forma przemocy powoduje poważne szkody psychologiczne. Przejawia się poprzez: wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań, religii, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, krytykę, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, szantażowanie itp.
3. Przemoc seksualna – to zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, a także kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy ta osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przejawia się poprzez: gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytykę zachowań seksualnych itp.
4. Przemoc ekonomiczna – to celowe niszczenie czyjejś własności, pozbawianie środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Przejawia się poprzez: okradanie, zabieranie pieniędzy, niełożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspokajania potrzeb (kuchnia, łazienka) itp.
5. Zaniedbanie – to ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych. Tej formy przemocy najczęściej doświadczają dzieci. Przejawia się poprzez: niedawanie (dziecku) środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nieudzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka.
6. Cyberprzemoc - to przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Przejawia się poprzez: agresję słowną, np. wyzywanie na czatach internetowych, umieszczanie komentarzy na forum internetowym w celu ośmieszenia, sprawienia przykrości lub wystraszenia innej osoby, upublicznianie upokarzających, przerobionych zdjęć i filmów, zamieszczanie przykrych komentarzy na profilach innych osób w portalach społecznościowych, włamanie na konto i podszywanie się pod kogoś w celu zamieszczania w jego imieniu obraźliwych postów i zdjęć na profilach innych użytkowników, szantażowanie, ujawnianie sekretów, wykluczanie z grona „znajomych” w Internecie, celowe ignorowanie czyjejś działalności w sieci.

Przemoc domowa zazwyczaj ma charakter długotrwały i cykliczny. Można wyszczególnić powtarzające się fazy, które razem tworzą pewnego rodzaju cykle przemocy. Znajomość faz pozwala lepiej zrozumieć charakter i specyfikę problemu. Możemy wyróżnić trzy fazy powtarzającego się cyklu.

1. Faza narastania napięcia – jest to pierwsza faza, w której dochodzi do stopniowego wzrostu napięcia. Osoba stosująca przemoc jest stale napięta i poirytowana, zaś osoba doznająca przemocy obarcza siebie winą i stara się za wszelką cenę uniknąć kolejnej awantury.
2. Faza ostrej przemocy – jest to druga faza, w której napięcie prowadzi do wybuchu gniewu i rozładowania agresji. Osoba stosująca przemoc staje się gwałtowna, wpada w szał, każdy drobiazg wywołuje awanturę. Osoba doświadczająca przemocy może doznać obrażeń

zagrożających jej zdrowiu i życiu. Najczęściej to w tej fazie, osoby doznające przemocy wzywają policję, szukają pomocy.

3. Faza miodowego miesiąca – jest to trzecia faza, w której osoba stosująca przemoc wyraża skruchę, składa obietnice, obiecuje poprawę. „Sprawca” jest czuły, troskliwy, zapewnia o swojej miłości. Przepraszinom często towarzyszą łzy i prezenty. W tej sytuacji osoba doznająca przemocy często czuje się odpowiedzialna za to, co się stało i postanawia dać sprawcy „drugą szansę”. W tej fazie osoba doznająca przemocy nie podejmuje decyzji o przerwaniu przemocy, ponieważ pod jej wpływem zapomina o koszmarze pozostałych dwóch faz. Niestety faza miodowego miesiąca nie trwa długo. Po jakimś czasie napięcie znowu narasta i cały cykl przemocy się powtarza. Z biegiem czasu przemoc staje się coraz gwałtowniejsza, dotkliwsza. Cykliczność przemocy sprawia, że osobom doświadczającym przemocy trudno jest podjąć działania mające na celu zatrzymanie przemocy.

Przemoc fizyczna, seksualna, psychiczna i ekonomiczna popełniona na szkodę osób najbliższych jest przestępstwem. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, może być zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną (art. 207 kk.), za które grozi kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Jeśli sprawca działa ze szczególnym okrucieństwem lub jeżeli osoba pokrzywdzona targnie się na własne życie, sprawca podlega karze odpowiednio od roku do 10 lat i od 2 do 12 lat.

Skutki przemocy domowej to nie tylko szkody fizyczne, ale również trwałe następstwa w psychice człowieka. Bezpośrednie skutki przemocy można podzielić na:

- 1) objawy fizyczne m.in.: urazy, obrzęki, otarcia, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, oparzenia, siniaki, choroby w wyniku powikłań i stresu;
- 2) objawy emocjonalne m.in.: smutek, wycofanie, wzrost lęku i niepokoju, izolacja, depresja, próby samobójcze, samobójstwa, zmienność nastrojów, niska samoocena i poczucie własnej wartości, zespół stresu pourazowego, napady paniki, zaburzenia snu, zaburzenia psychosomatyczne;
- 3) objawy społeczne m.in.: wycofanie społeczne, nieufność, nieumiejętność nawiązywania kontaktu, wyuczona bezradność, spadek poczucia kompetencji;
- 4) objawy seksualnego wykorzystywania dziecka m.in.: seksualizacja kontaktów międzyludzkich, wciąganie innych dzieci w nietypową aktywność seksualną, świadomość seksualna wykraczająca poza poziom dojrzałości dziecka, ucieczki z domu, próby samobójcze, problemy psychiczne.

3. Adresaci Programu

Zmiany prawne od 22 czerwca 2023 r. w zakresie funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy domowej wpłynęły m.in. na: funkcjonowanie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, Policję, oświatę, ochronę zdrowia oraz organizacje pozarządowe i kuratorów sądowych. Nowelizacja ustawy wprowadziła zmiany w organizacji i funkcjonowaniu zespołów interdyscyplinarnych, a w miejsce grup roboczych powoływane są grupy diagnostyczno- pomocowe.

Program skierowany jest do:

- 1) osób doświadczających przemocy domowej;
- 2) osób stosujących przemoc domową;
- 3) świadków przemocy domowej;
- 4) społeczności lokalnej, w tym osób zagrożonych przemocą domową;
- 5) przedstawicieli służb, instytucji i organizacji pozarządowych – podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

4. Miejsce realizacji Programu

Obszar Gminy Ryńsk.

5. Realizatorzy Programu i czas realizacji

Program będzie realizowany głównie przez instytucje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej: zespół interdyscyplinarny, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk, Komendę Powiatową Policji w Wąbrzeźnie, Gminną Komisję Rozwiązywania

Problemów Alkoholowych Gminy Ryńsk, Szkołę Podstawową w Myśliwcu, Szkołę Podstawową w Jarantowicach, Szkołę Podstawową w Zieleniu, Szkołę Podstawową w Ryńsku, Nowy Szpital w Wąbrzeźnie, NZOZ "Eskulap" Tomasz Tomaszewski w Ryńsku i Zieleniu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wąbrzeźnie, Sąd Rejonowy w Wąbrzeźnie, Prokuraturę Rejonową w Wąbrzeźnie oraz organizacje pozarządowe.

Rozdział II.

Część diagnostyczna

1. Opis problemu

Diagnoza zjawiska przemocy domowej.

Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk przeprowadził diagnozę zjawiska przemocy w Gminie Ryńsk. Na podstawie analizy danych z lat 2022–2024 dotyczących procedury NK w Gminie Ryńsk. Można zauważyć, że zjawisko przemocy domowej pozostaje istotnym problemem społecznym, wymagającym stałej uwagi i zaangażowania różnych instytucji. Najwięcej formularzy NK każdego roku wypełniała Policja, jednak ich liczba wahała się: od 24 w 2022 r., przez spadek do 10 w 2023 r. i do 14 w 2024 r. Równocześnie widoczny jest wzrost zakładania procedur NK przez pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk, którzy w 2022 r. wypełnili 3 formularze, w 2023 r. 6 formularzy, a w 2024 r. już 8 formularzy. Oświata również bierze udział w procedurze i wypełniła 3 formularze w 2022 r., 5 formularzy w 2023 r. i 3 formularze w 2024 r.

Liczba rozpoczętych procedur NK utrzymuje się na względnie stałym poziomie:

30 w 2022 r., 24 w 2023 r. oraz 28 w 2024 r. Co istotne, każdego roku 5 z nich dotyczyło dzieci, co świadczy o tym, że przemoc w rodzinie dotyka także najmłodszych członków gospodarstw domowych. Liczba zakończonych procedur zmniejszyła się z 26 w 2022 r. do 17 w 2024 r., jednak znacznie wzrósł odsetek przypadków, w których udało się osiągnąć pozytywny efekt w postaci ustania przemocy, w 2024 r. takich przypadków było aż 16. Można to uznać za dowód skuteczniejszego działania grup diagnostyczno-pomocowych, zespołu interdyscyplinarnego oraz podejmowanych interwencji.

Równolegle, liczba zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wzrosła z 6 w 2022 r. do 8 w 2024 r. Pozostała stała liczba wniosków kierowanych do sądu o wgląd w sytuację rodziny od 11 do 12 rocznie. Widać także rosnącą liczbę sprawców przemocy, którzy osobiście stawili się na wezwanie. Po 24 osobach w 2023 r., w 2024 r. liczba ta wzrosła do 28, co może sugerować większą skuteczność działań prewencyjnych lub wzrost odpowiedzialności osób podejrzewanych o stosowanie przemocy. Wśród osób wskazanych jako doznające przemocy domowej dominują kobiety. W 2022 r. było ich 16, w 2023 r. 15, a w 2024 r. już 20. Liczba mężczyzn w tej grupie była niższa i wynosiła odpowiednio 11, 5 i 3 w kolejnych latach.

Zebrane dane pokazują, że przemoc domowa w Gminie Ryńsk nie tylko utrzymuje się na stosunkowo stałym poziomie, ale także przybiera różne formy, które wymagają zintegrowanych i długofalowych działań. Jednocześnie widać poprawę skuteczności w zakresie interwencji i zakończenia procedur z pozytywnym skutkiem, co może świadczyć o rosnącej efektywności lokalnego systemu wsparcia i interwencji.

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”			
na terenie Gminy Ryńsk			
rok	2022	2023	2024
Oświata	3	5	3
Ośrodek Pomocy Społecznej	3	6	8
Policja	24	10	14
Ochrona zdrowia	0	0	0
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	1
Środowiskowy Dom Samopomocy	0	1	0
Niebieskie Karty przekazane z innego Zespołu Interdyscyplinarnego	0	2	2

wyszczególnienie	2022	2023	2024
-------------------------	-------------	-------------	-------------

Liczba NK A, z tego		30	24	28
Liczba NK A założonych dla dzieci		5	5	5
Liczba NK C		10	10	10
Liczba NK D		18	11	5
Wniosek do Sądu o wgląd w sytuację rodziny		11	12	12
Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa		6	5	8
Liczba odebranych dzieci na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy		0	0	0
Zakończenie procedury NK A- Razem		26	22	17
w tym na skutek	Ustanie przemocy	13	16	16
	Zrealizowanie indywidualnego planu	0	0	0
	Bezzasadne podejmowanie dalszych działań	13	6	1
Liczba osób umieszczonych w specjalistycznych Ośrodkach Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej		0	0	0
Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych		31	20	25
Liczba spotkań grup roboczych		152	114	125
Liczba grup roboczych		31	20	30

**Osoby wskazane w procedurze nk jako doznające przemocy
w rodzinie**

dane Gminy Ryńsk			
pleć	2022	2023	2024
kobiety	16	15	20
mężczyźni	11	5	3

Na podstawie wykonanej diagnozy można stwierdzić, iż w Gminie Ryńsk konieczna jest realizacja następujących działań.

1. Działania profilaktyczne na terenie Gminy Ryńsk powinny mieć charakter długofalowy i różnorodny. Nie powinny one ograniczać się jedynie do środowiska szkoły - uczniów i nauczycieli, ponieważ przyniosą wtedy znacznie mniejsze efekty.
2. Istotne jest kontynuowanie prowadzonych działań profilaktycznych i edukacyjnych na terenie Gminy Ryńsk obejmując wszystkie grupy mieszkańców. Należy podkreślić, że skuteczne rozwiązywanie problemu przemocy domowej zależy nie tylko od podmiotów i instytucji, które działają w tym zakresie, lecz także od społeczności lokalnej. Planowane działania powinny polegać przede wszystkim na dostarczaniu informacji o możliwych formach poszukiwania pomocy oraz funkcjonujących w tym zakresie instytucji.
3. Należy prowadzić działania edukacyjne, których celem jest upowszechnianie wiedzy odnośnie problemu przemocy domowej, w tym jej form oraz sposobów radzenia sobie z problemem.
4. Rekomenduje się zwracanie szczególnej uwagi na wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, szczególnie w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności w zakresie nowoczesnych form pomocy pracy z rodzinami borykającymi się z problemem przemocy domowej. Profesjonalna pomoc pomoże zmniejszyć skutki związane z występowaniem przemocy domowej na poziomie rodziny, jak i społeczności lokalnej.
5. Rekomenduje się kampanie społeczne zachęcające do reagowania na przemoc oraz nawiązanie współpracy z służbą zdrowia w celu usprawnienia procedury NK.
6. Rekomenduje się przeprowadzanie warsztatów lub akcji informacyjnych skierowanych do rodziców, które mogłyby uświadomić różnice między przemocą domową a konfliktem rodzinnym oraz nauczyć rozpoznawać sygnały świadczące o występowaniu przemocy domowej.
7. Rekomenduje się przeprowadzenie szkoleń dla rodziców, które obejmowałyby następujące zagadnienia: organizacja czasu, podział obowiązków, rozwój emocjonalny dziecka oraz sposoby skutecznej komunikacji. Efektem tych działań będzie wzmocnienie więzi rodzinnych.

8. Rekomenduje się warsztaty dla dzieci i młodzieży w ramach przeciwdziałania przemocy domowej, agresji oraz rozwiązywaniu konfliktów między uczniami, działania edukacyjne zwiększające świadomość problematyki zagrożeń cyfrowych.
9. Wskazane jest przeprowadzenie szkolenia dla nauczycieli w ramach pomocy krzywdzonym uczniom oraz procedury NK w szkole.

Skala problemu przemocy domowej.

Jedną z kluczowych instytucji świadczących pomoc dla rodzin z problemem przemocy domowej jest Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk oraz zespół interdyscyplinarny. W pracy na rzecz rodzin doświadczających przemocy domowej pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej współpracują m.in. z instytucjami i służbami takimi jak: Policja, Prokuratura, Sąd Rejonowy - kuratorzy, służba zdrowia, oświata.

Z powodu występowania przemocy domowej Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk w 2023 r. udzielił pomocy finansowej 12 rodzinom, w 2024 r. 6 rodzinom.

Jak wynika z danych liczbowych - do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego wpłynęło w 2023 r. 24 NK, a w 2024 r. 28.

Ze statystyk policyjnych wynika, że na terenie Gminy Ryńsk przeprowadzono 48 interwencji domowych na przestrzeni lat 2022-2024.

2. Zasoby instytucjonalne

W Gminie Ryńsk bezpośrednio przeciwdziałaniem przemocy domowej zajmuje się sieć instytucji:

- 1) Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk;
- 2) Komenda Powiatowa Policji w Wąbrzeźnie;
- 3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Ryńsk;
- 4) Prokuratura Rejonowa w Wąbrzeźnie;
- 5) placówki oświatowe;
- 6) służba zdrowia;
- 7) Sąd Rejonowy w Wąbrzeźnie - kuratorzy zawodowi i społeczni;
- 8) organizacje pozarządowe;
- 9) inne zainteresowane instytucje.

3. Potrzeby w sferze przeciwdziałania przemocy domowej.

1. Prowadzenie systemu informacji i edukacji w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.
2. Stałe doskonalenie zasobów kadrowych; wypracowanie i wprowadzenie procedur oraz monitorowanie przemocy domowej.
3. Wprowadzenie spójnego systemu współpracy i koordynacji pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin doznających przemocy domowej.
4. Stałe monitorowanie, ewaluowanie oraz inicjowanie wprowadzania koniecznych zmian w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, edukacja społeczna.
5. Miejsca schronienia w związku z przemocą domową.

Rozdział III.

Część programowa

1. Założenia Programu

Program jest dokumentem opracowanym na podstawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030.

Głównymi założeniami Programu są: kompleksowość i interdyscyplinarność działań ujętych w ramy sprawnie funkcjonującego systemu, ukierunkowanego na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc domową, edukację kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej oraz szeroko ujętą edukację społeczeństwa.

Podstawą działań systemowych są założenia, iż przemoc domowa jest przestępstwem, a najważniejsze jest bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy i zatrzymanie przemocy. Bez realizacji wyżej wymienionych założeń pomoc jest zazwyczaj nieskuteczna.

Pojedyncza instytucja nie jest sama w stanie skutecznie rozwiązywać problemu przemocy domowej. Nieodzowna jest interdyscyplinarność pracy w tym zakresie poprzez ścisłą współpracę, łączenie działań, przepływ informacji, określenie wspólnego celu oraz

przewidywanie efektów. Interdyscyplinarność jest podstawą skuteczności w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Ponadto wzrost świadomości społecznej powinien przyczynić się do zapobiegania przemocy domowej, umożliwić szybsze reagowanie, a także spowodować, że osoby stosujące przemoc będą odczuwać brak akceptacji dla swoich działań, co znacznie zwiększy skuteczność w jej zapobieganiu oraz łagodzeniu jej następstw.

2. Cele, kierunki i wskaźniki Programu

I CEL: Zwiększenie działań w zakresie ochrony osób doznających przemocy domowej i rozszerzenie dostępności pomocy.

Kierunki działań:

- 1) aktywna działalność zespołu interdyscyplinarnego;
- 2) utworzenie i funkcjonowanie grup diagnostyczno-pomocowych;
- 3) realizowanie procedury NK;
- 4) prowadzenie poradnictwa socjalnego, psychologicznego, pedagogicznego, medycznego, prawnego dla osób doświadczających przemocy domowej, a także prowadzenie pracy socjalnej;
- 5) realizowanie programów terapeutycznych dla osób doznających przemocy domowej;
- 6) opracowywanie i realizowanie indywidualnych oraz grupowych działań edukacyjnych, które są kierowane do osób doznających przemocy domowej;
- 7) zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy domowej poprzez np.: zapewnienie schronienia, udzielenie pomocy finansowej i rzeczowej;
- 8) upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy w szczególności: medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej;
- 9) zapewnienie sprawnego systemu współpracy służb we wdrażaniu procedury z art. 12a ustawy ;
- 10) publikowanie na stronie BIP Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk informacji o lokalnym systemie pomocy i wsparcia osób uwikłanych w zjawisko przemocy domowej.

Wskaźniki:

- 1) liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego;
- 2) liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych;
- 3) liczba funkcjonujących grup diagnostyczno-pomocowych;
- 4) liczba interwencji związanych z przemocą domową;
- 5) liczba założonych NK;
- 6) liczba przeprowadzonych specjalistycznych porad;
- 7) liczba osób korzystających z poradnictwa;
- 8) liczba dzieci, którym zapewniono ochronę w trybie art. 12a ustawy, w związku z bezpośrednim zagrożeniem życia lub zdrowia;
- 9) liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych dot. przemocy domowej;
- 10) liczba osób doznających przemocy domowej uczestniczących w działaniach indywidualnych;
- 11) liczba osób doznających przemocy domowej uczestniczących w działaniach grupowych;
- 12) liczba osób uczestniczących w programach terapeutycznych dla osób doznających przemocy domowej;
- 13) liczba osób, którym zapewniono schronienie;
- 14) liczba osób, którym udzielono pomocy finansowej i rzeczowej.

II CEL: Zwiększenie skuteczności programów dla osób stosujących, a także podejrzanych o przemoc domową.

Kierunki działań:

- 1) motywowanie i kierowanie osób stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutycznych;
- 2) prowadzenie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu i stosującymi przemoc domową;
- 3) informowanie o konsekwencjach stosowania przemocy domowej, o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii dla osób stosujących przemoc domową;

- 4) podejmowanie działań w zakresie obowiązku podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu;
- 5) wypracowanie standardów monitoringu po zamknięciu procedury NK (art. 9h ustawy).

Wskaźniki:

- 1) liczba zorganizowanych programów korekcyjno-edukacyjnych oraz programów psychologiczno-terapeutycznych;
- 2) liczba osób uczestniczących w wyżej wymienionych programach;
- 3) liczba osób, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutyczny;
- 4) liczba założonych i zakończonych NK w ramach procedury NK;
- 5) liczba osób, wobec których podjęto działania monitorujące po zakończeniu procedury NK;
- 6) liczba złożonych zawiadomień w sprawie wykroczenia z art. 66c Kodeksu wykroczeń.

III CEL: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Kierunki działań:

- 1) prowadzenie badań nad zjawiskiem występowania przemocy na terenie Gminy Ryńsk (m.in. diagnozy, ekspertyzy, ewaluacje, badania ankietowe);
- 2) realizowanie porad oraz interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- 3) edukowanie dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie z przejawami agresji i przemocy, w tym tworzenie programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy i cyberprzemocy;
- 4) podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej (w tym także rodziców) na temat przemocy domowej m.in. poprzez organizowanie prelekcji, spotkań rodzinnych itp.;
- 5) Promowanie wzorów dobrego rodzicielstwa wolnego od krzywdzenia i zaniedbywania np. poprzez prowadzenie warsztatów umiejętności wychowawczych i konsultacji dla rodziców;
- 6) podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej na temat przemocy domowej poprzez upowszechnianie materiałów edukacyjno-informacyjnych (np.: plakatów, broszur, ulotek), w tym na temat przemocy ekonomicznej i cyberprzemocy oraz innych zagrożeń ze strony nowoczesnych technologii komunikowania;
- 7) rozpowszechnianie informacji o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy domowej;
- 8) prowadzenie działań profilaktycznych dotyczących zapobiegania przemocy domowej (w szczególności wobec dzieci, kobiet, osób starszych lub niepełnosprawnych);
- 9) podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację lokalnych akcji i kampanii lub przyłączenie się do ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy domowej.

Wskaźniki:

- 1) liczba opracowanych raportów dotyczących zjawiska przemocy domowej;
- 2) liczba lokalnych i ogólnokrajowych kampanii społecznych, w których uczestniczyła Gmina Ryńsk;
- 3) liczba przeprowadzonych warsztatów, programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz liczba uczestników ww. działań;
- 4) liczba placówek oświatowych realizujących programy profilaktyczne;
- 5) liczba udzielonych porad;
- 6) liczba zorganizowanych prelekcji dla społeczności lokalnej oraz liczba uczestników;
- 7) liczba przeprowadzonych spotkań, pogadek profilaktycznych dla rodziców oraz liczba uczestników;
- 8) liczba zrealizowanych godzin edukacyjnych w ramach programów profilaktycznych;
- 9) liczba zorganizowanych akcji lokalnych/kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy domowej, w których Gmina Ryńsk uczestniczyła;
- 10) liczba uczestników akcji lokalnych/kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy domowej.

IV CEL: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Kierunki działań:

- 1) opracowywanie diagnoz potrzeb szkoleniowych kadr, w tym członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno-pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- 2) systematyczne prowadzenie szkoleń dla wszystkich przedstawicieli podmiotów, podejmujących działania na rzecz rodzin doznających przemocy domowej w tym szczególności zadbanie o sferę psychiczną pracowników poprzez szkolenia z zakresu radzenia sobie ze stresem, motywacji, a także przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu;
- 3) wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy domowej i z osobami stosującymi przemoc domową, w formie m.in.: superwizji, coachingu, doradztwa, grup wsparcia;
- 4) zapewnienie dostępu pracownikom zaangażowanym w przeciwdziałanie przemocy domowej dostępu do specjalistycznej literatury, materiałów edukacyjnych.

Wskaźniki:

- 1) liczba przeprowadzonych szkoleń;
- 2) liczba uczestników szkoleń;
- 3) liczba superwizji i innych form wsparcia;
- 4) liczba osób korzystających z wyżej wymienionych form wsparcia zawodowego;
- 5) liczba zakupionych i udostępnionych materiałów edukacyjnych dla pracowników pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

3. Monitorowanie, sprawozdawczość i środki finansowe na realizację Programu

Monitorowanie

Monitorowanie realizacji Programu będzie odbywać się na podstawie informacji uzyskiwanych od podmiotów zaangażowanych w realizację działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk będzie występować corocznie do podmiotów, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, z prośbą o przekazanie informacji dotyczących realizowanych działań oraz osiągniętych rezultatów. Wystąpienie o informacje następować będzie do dnia 31 stycznia każdego roku za rok poprzedni.

Sprawozdawczość i wymiana informacji

Wypełniając powinność wymiany informacji, mającej zapewnić sprawne i skoordynowane działania gminnych instytucji oraz podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego do dnia 31 marca każdego roku przedstawiać będzie Radzie Gminy Ryńsk zbiorcze informacje z realizacji Programu, pozwalające ocenić stan realizacji celów i wskaźników Programu.

Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Ryńsk, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.